

The Effectiveness of Teaching Quranic Stories on Social Growth and Life Expectancy in students

ARTICLE INFO

Article Type
Research Article

Authors

Hossein Mahmodi*¹
Leila Rahmati Nezhad²
Azam Moradi Norouzi³
Mahnaz Mohajer Ghaderabadi⁴

How to cite this article

Mahmodi H, Rahmati Nezhad L, Moradi Norouzi A, Mohajer Ghaderabadi M. The Effectiveness of Teaching Quranic Stories on Social Growth and Life Expectancy in students, *Journal of Quran and Medicine*. 2023; 8(3): 167-174.

1. MA General Psychology, Arak Branch, Islamic Azad University, Arak, Iran. (Corresponding Author)
2. MA Personality Psychology, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran.
3. MA General Psychology, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.
4. Student of Educational Sciences, Farhangian University, Imam Khomeini Campus, Gorgan, Iran.

* Correspondence:
Email: Mahmodi@gmail.com

ABSTRACT

Purpose: The present study was conducted with the aim of determining the effectiveness of teaching Quranic stories on the social growth and life expectancy of students.

Materials and Methods: The current research was practical and based on the semi-experimental data collection method with a pre-test and post-test design with a control group. The population of the present study consisted of all the sixth grade female students of the two Arak district in the academic year of 2022-2023. To select the research sample, 30 people willing to participate in the research were selected and randomly replaced in two experimental and control groups (15 people in each group). The data collection tools included the questionnaires of the social development of dignity (2006) and the life expectancy questionnaires of Snyder et al. (1991). Quranic story teaching sessions were conducted by the researcher for the experimental group, but the control group did not receive therapeutic intervention. SPSS version 22 software and multivariate covariance analysis were used in data analysis.

Findings: The results showed that by controlling the pre-test effect, there was a significant difference between the post-test average of social growth and life expectancy of students in the two experimental and control groups ($P < 0.01$)

Conclusion: According to the findings of the research, the teaching of Quranic stories can be placed as an effective program in promoting the social growth and life expectancy of students in the context of official education in the country.

Keywords: Quranic Stories, Social development, Life expectancy, Students.

اثربخشی آموزش قصه های قرآنی بر رشد اجتماعی و

امید به زندگی دانش آموزان

حسین محمودی*

کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران. (نویسنده مسئول)

لیلا رحمتی نژاد^۱

کارشناسی ارشد روانشناسی شخصیت، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران.

اعظم مرادی نوروزی^۲

کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

مهناز مهاجر قادرآبادی^۴

دانشجوی کارشناسی علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، پردیس امام خمینی (ره) گرگان، ایران.

چکیده

هدف: مطالعه حاضر باهدف تعیین اثربخشی آموزش قصه های قرآنی بر رشد اجتماعی و امید به زندگی دانش آموزان انجام شد.

مواد و روش ها: پژوهش حاضر کاربردی و بر اساس روش گردآوری اطلاعات نیمه آزمایشی با طرح پیش آزمون و پس آزمون با گروه کنترل بود. جامعه پژوهش حاضر را تمامی دانش آموزان دختر پایه ششم ابتدایی ناحیه دو اراک در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ تشکیل می دادند. برای انتخاب نمونه مورد پژوهش به روش نمونه گیری در دسترس ۳۰ نفر که تمایل به شرکت در پژوهش را داشته باشند، انتخاب و در دو گروه آزمایش و کنترل (هر گروه ۱۵ نفر) به صورت تصادفی جایگزین شدند. ابزار گردآوری اطلاعات شامل پرسشنامه های رشد اجتماعی کرامتی (۱۳۸۶) و امید به زندگی اسنایدر و همکاران (۱۹۹۱) بودند. جلسات آموزش قصه های قرآنی توسط محقق برای گروه آزمایش انجام شد، اما افراد گروه کنترل، مداخله در مانی دریافت نکردند. در تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ و آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره استفاده شد.

یافته ها: نتایج نشان داد نشان داد که با کنترل اثر پیش آزمون بین میانگین پس آزمون رشد اجتماعی و امید به زندگی دانش آموزان در دو گروه آزمایش و کنترل تفاوت معنی داری وجود داشت ($P < .01$).

نتیجه گیری: با توجه به یافته های پژوهش آموزش قصه های قرآنی می تواند به عنوان یک برنامه مؤثر در ارتقای رشد اجتماعی و امید به زندگی دانش آموزان در بستر آموزش و پرورش رسمی کشور قرار گیرد.

واژگان کلیدی: قصه های قرآنی، رشد اجتماعی، امید به زندگی، دانش آموزان.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۰۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۲۱

*نویسنده مسئول: Mahmodi@gmail.com

مقدمه

رفتار اجتماعی پایه و اساس زندگی هر فرد است و رشد اجتماعی نیز سبب ارتقای رشد عقلانی می شود (۱). منظور از رشد اجتماعی^۱ پختگی فرد در روابط اجتماعی است؛ به طوری که بتواند با افراد جامعه هماهنگ و سازگار باشد. به عبارت دیگر وقتی فرد را اجتماعی می دانند که با دیگران باشد و نیز با آنان به طور فعالانه همکاری کند (۲). رشد اجتماعی مجموعه متوازی از مهارت های اجتماعی و رفتارهای انطباقی فراگرفته است که فرد را قادر می سازد با افراد دیگر روابط متقابل مطلوب داشته باشد و واکنش های مثبت بروز دهد و از رفتارهای دارای پیامد منفی نیز اجتناب ورزد. وجود مهارت هایی چون همکاری، همدلی، مسئولیت پذیری، خویشترن داری و خودتکابی از مؤلفه های رشد اجتماعی است (۳). مهارت های اجتماعی ابزارهایی هستند که افراد را قادر می سازند تا ارتباط برقرار کنند، یاد بگیرند، کمک بخواهند، نیازهایشان را به روش های مناسب برآورده کنند، با دیگران همکاری و همراهی کنند، دوستی ایجاد کنند، روابط سالم را توسعه دهند، قوت ها و ضعف های خودشان را در جامعه بشناسند. از خودشان مراقبت کنند و به طور کلی بتوانند با جامعه به طور موزون تعامل کنند (۴). مهارت های رشد اجتماعی شامل مهارت های ارتباطی، مهارت های هیجانی، مهارت های پرخاشگری، مهارت های استرس و مهارت های برنامه ریزی است. این مهارت ها همچنین می تواند شامل مهارت های کلامی و غیرکلامی، دادوستد، تعریف و تمجید اجتماعی، رعایت حقوق سایرین، رفتار قاطعانه، انتقاد و انتقادپذیری کنترل خشم، قاطعیت و ابراز وجود می شود (۵). پیشرفت در زمینه رشد اجتماعی دستیابی به سطحی از مهارت در روابط اجتماعی را در پی دارد که افراد را قادر به زندگی سازگاران به دیگران می نماید (۶). از طرفی امید به زندگی^۲ به عنوان یک مکانیسم حمایتی یکی از عواملی است که باعث رشد و پیشرفت کیفیت زندگی انسان می شود (۷). امید نیروی هیجانی است که به افراد انرژی می دهد تا در مسیر تحقق اهداف خود گام بردارند (۸). امید به زندگی یک شاخص آماری نشان دهنده متوسط طول عمر یک جامعه است (۹). امید نیروی محرکی برای تلاش و کوشش کردن است که فرد را به سطح بالایی از عملکرد رفتاری و روانشناختی می رساند و منجر به موفقیت و دست آوردهای بسیاری در فرد می شود (۱۰). امید را می توان به عنوان افکار هدفدار تعریف نمود که در آن فرد تفکر راهبردی یعنی

2. Life Expectancy

1. Social development

مواد و روش ها

پژوهش حاضر کاربردی و براساس روش گردآوری اطلاعات نیمه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل بود. جامعه‌ی پژوهش حاضر را تمامی دانش‌آموزان دختر پایه ششم ابتدایی ناحیه دو اراک در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ تشکیل می‌دادند. برای انتخاب نمونه موردپژوهش به روش نمونه‌گیری در دسترس ۳۰ نفر که تمایل به شرکت در پژوهش را داشته باشند، انتخاب و در دو گروه آزمایش و کنترل (هر گروه ۱۵ نفر) به صورت تصادفی جایگزین شدند. ملاک‌های ورود شامل قرار داشتن در پایه ششم، نداشتن اختلالات رفتاری، قرار نداشتن تحت درمان روان‌شناختی دیگری به‌طور هم‌زمان، علاقه‌مند به همکاری و رضایت آگاهانه برای شرکت در پژوهش بود؛ و ملاک‌های خروج شامل عدم همکاری در جلسات آموزشی و غیبت بیش از دو جلسه بود. ابزار گردآوری اطلاعات شامل پرسش‌نامه‌های زیر بودند.

پرسشنامه رشد اجتماعی: این پرسشنامه ۴۰ سؤالی رشد اجتماعی توسط کرامتی (۱۳۸۶) ساخته شد که مؤلفه‌ها های مهارت‌های مربوط به احترام به دیگران (سؤالات ۱۵، ۲۱، ۲۵، ۲۸، ۳۲، ۴۰)، رعایت مقررات (سؤالات ۶، ۷، ۸، ۱۹، ۳۶)، انجام‌وظیفه (سؤالات ۳، ۵، ۱۸، ۲۲، ۲۴، ۳۹)، فعالیت گروهی (سؤالات ۴، ۱۱، ۱۳، ۱۶، ۲۹، ۳۱) و تحمل‌پذیری (سؤالات ۳، ۴، ۱۰، ۱۲، ۱۷، ۲۰، ۲۱، ۲۳، ۲۶، ۲۷، ۳۰، ۳۴) گزیده‌ای (خیر: نمره یک، بلی: نمره سه، گاهی: نمره دو) نمره‌گذاری می‌شود. دامنه نمرات بین ۴۰ تا ۱۲۰ است و نمرات بیشتر نشان‌دهنده رشد اجتماعی بیشتر هست. در مطالعه کرامتی، روایی محتوایی توسط اساتید دانشگاه تهران تأیید و پایایی به روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به‌دقت آمد (۲۲). در پژوهش حاضر پایایی کل به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۳ محاسبه شد.

مقیاس امید به زندگی: این مقیاس ۱۲ سؤالی توسط اسنایدر و همکاران (۱۹۹۱)، ساخته‌شده و دو مؤلفه تفکر عامل و مسیره‌ها را بر روی طیف چهاردرجه‌ای لیکرت (۱=به‌طور کامل غلط تا ۴=به‌طور کامل درست) می‌سنجد، بنابراین دامنه نمرات بین ۸ تا ۳۲ است و نمره بالاتر نشان‌دهنده امید به زندگی بیشتر و نمره پایین‌تر نشان‌دهنده امید به زندگی کمتر هست. اسنایدر و همکاران روایی واگرایی ابزار را با پرسشنامه افسردگی بک و کلارک، برابر با ۰/۴۴ و پایایی آن را با روش باز آزمایی ۰/۸۰ گزارش کردند (۲۳). در مطالعه کرمانی و همکاران، روایی سازه به روش تحلیل عاملی، تأیید شد و پایایی این مقیاس با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۶ و از طریق باز آزمایی ۰/۸۱ به دست آمد (۲۴). در مطالعه حاضر پایایی به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۸ به دست آمد.

توانایی درک شده برای پیدا کردن راهی برای رسیدن به اهداف دلخواه و تفکر عاملی یعنی انگیزه لازم برای استفاده از راه‌های پیدا شده را به کار می‌برد که به فرد اجازه می‌دهد به شرایط جدید یا آشفته پاسخ مناسب دهد (۱۱).

از آنجاکه قصه در طول تاریخ برای افراد جذابیت و کشش خاصی داشته است و در کودکان نیز یک شیوه تربیتی محسوب می‌شود، قصه‌گویی به‌عنوان یکی از ابزارهای مهم اصلاح رفتار کودکان به‌حساب می‌آید که ضمن فعال کردن تعامل والد کودک باعث افزایش دانش و آگاهی کودک نیز می‌شود (۱۲). قرآن کریم نیز با تأکید بر علائق طبیعی انسان، بسیاری از مباحث ظریف اعتقادی، اجتماعی و اخلاقی را در قالب زیباترین داستان‌ها طرح کرده است (۱۳). قرآن کریم در بطن این داستان‌ها درصدد تعدیل یا تغییر افکار و گرایش‌های فکری انسان است تا او را در برابر مشکلات و حل آن‌ها یاری کند (۱۴). قصه‌های قرآن شامل مفاهیم ارزشمندی است که بر جوانب مختلف رشد کودکان تأثیر دارد. چنانچه انتخاب قصه و به چالش کشیدن مفاهیم برگرفته از آن مطابق با ظرفیت‌های آنان باشد، موجب می‌شود تا کودکان بیشتر بتوانند با دین ارتباط برقرار کنند و آموزه‌های دینی را بهتر درک کنند (۱۵). هدف این آموزه‌های قرآنی ایجاد تعادل در سلامت روان از طریق آگاهی بخشی در زمینه مسائل زندگی و ایجاد هماهنگی در روابط فردی و اجتماعی است. همچنین راهبردهایی اساسی ارائه می‌دهند که حفاظت از زندگی فردی خانوادگی و اجتماعی را در برابر مسائل بهداشت روانی و سایر مشکلات بهداشتی تضمین می‌کند (۱۶). در مطالعات تأثیر قصه‌های قرآنی بر مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان متوسطه (۱۷)، سازگاری و مشکلات رفتاری دانش‌آموزان ابتدایی (۱۸)، سازش یافتگی کودکان پیش‌دستانی (۱۹)، سازگاری اجتماعی و بهزیستی روانشناختی دانش‌آموزان (۲۰)، سلامت روان (۱۴)، تقویت عزت‌نفس کودکان پیش‌دستانی (۲۱) تأیید شده است.

رشد اجتماعی و امید به زندگی دانش‌آموزان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین نشانه‌ی سلامت روان از مباحثی است که در دهه‌های اخیر توجه بسیاری از جامعه‌شناسان، روانشناسان و مربیان را به خود جلب نموده است، از طرفی داشتن اطلاعاتی پیرامون قصه‌ها و داستان‌های قرآن می‌تواند در انجام فرآیندهای روانشناختی جهت دانش‌آموزان نیازمند متمرکز شدن باشد تا با انجام این اقدامات بتوان وضعیت روانشناختی را در این افراد بالا برد. همچنین با توجه به خلأ پژوهشی در این زمینه موجب شد تا مطالعه حاضر باهدف تعیین اثربخشی آموزش قصه‌های قرآنی بر رشد اجتماعی و امید به زندگی دانش‌آموزان انجام شود و به دنبال پاسخ به این سؤال است که آیا آموزش قصه‌های قرآنی بر رشد اجتماعی و امید به زندگی دانش‌آموزان اثربخش است؟

1. Qur'anic Stories

کنترل، مداخله درمانی مذکور را دریافت نکردند، پس از اتمام جلسات، از هر دو گروه، پس‌آزمون به عمل آمد. لازم به ذکر است که پس از مداخله به جهت رعایت ملاحظات اخلاقی مداخله برای گروه کنترل هم برگزار شد. خلاصه طرح درمانی جلسات مطابق جدول شماره ۱. بود.

در مرحله اجرا ابتدا پس از توضیحات کامل و روشن درباره اهداف و روش انجام پژوهش و رعایت ملاحظات اخلاقی از قبیل محرمانه ماندن نام و اطلاعات، پژوهشگر، از دانش‌آموزان درخواست شد تا به پرسش‌نامه‌ها با دقت پاسخ دهند (پیش‌آزمون). سپس جلسات آموزش قصه‌های قرآنی توسط محقق به مدت ۴ هفته و هر هفته دو جلسه ۶۰ دقیقه‌ای انجام شد. این در حالی بود که افراد گروه

جدول ۱. خلاصه جلسات آموزش قصه‌های قرآنی

جلسه	عنوان قصه	موضوع بحث
۱	اصحاب فیل	حق و باطل
۲	حضرت موسی (ع)	الگوپذیری
۳	حضرت مریم (س)	احساسات فردی
۴	حضرت عیسی (ع)	جهل و گمراهی
۵	حضرت یوسف (ع)	حقیقت، دروغ، حسادت، سازگاری
۶	حضرت ابراهیم (ع)	مقاومت و سرسختی
۷	حضرت یونس (ع)	رفتارهای اجتماعی مناسب، صبر و بردباری
۸	جمع بندی	مرور قصه‌ها، تکمیل پرسش‌نامه‌ها

یافته‌ها
میانگین و انحراف معیار نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون متغیرهای رشد اجتماعی و امید به زندگی در دو گروه آزمایش و کنترل بترتیب در جدول ۱. شده است.

برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ و متناسب با سطح سنجش داده‌ها و مفروضات آماری، در بخش توصیف از میانگین و انحراف معیار و در بخش استنباطی از آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره جهت آزمون فرضیه‌ها استفاده شد.

جدول ۱. توصیف آماری نمرات پیش‌آزمون- پس‌آزمون رشد اجتماعی و امید به زندگی به تفکیک گروه

متغیر	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین
رشد اجتماعی	گروه کنترل	متغیر	3.098	13.40	3.173	13.87
		احترام به دیگران	2.900	10.47	2.527	10.93
		رعایت مقررات	3.519	12.64	2.947	12.27
		انجام وظیفه	2.615	15.47	2.160	15.93
		فعالیت گروهی	4.865	22.67	4.828	22.20
		تحمل‌پذیری	7.126	74.64	8.165	75.21
		رشد اجتماعی	3.039	14.93	2.496	17.21
		احترام به دیگران	3.716	10.67	4.348	13.41
		رعایت مقررات	4.417	11.97	4.124	14.13
		انجام وظیفه	2.549	15.87	2.999	18.19
امید به زندگی	گروه آزمایش	متغیر	7.613	76.24	9.605	87.38
		احترام به دیگران	3.623	15.87	3.357	16.53
		رعایت مقررات	2.596	13.11	2.712	13.93
		انجام وظیفه	4.114	28.98	3.852	30.47
		فعالیت گروهی	3.177	16.33	2.998	19.33
		تحمل‌پذیری	2.560	12.53	2.530	15.40
		رشد اجتماعی				
		تفکر راهبردی				
		تفکر راهبردی				
		تفکر راهبردی				

3.959	34.73	4.257	28.87	امید به زندگی
-------	-------	-------	-------	---------------

بررسی برابری ماتریس کواریانس متغیرهای وابسته در بین گروه آزمایش و کنترل نیز نشان داد که ماتریس کواریانس متغیرهای وابسته در دو گروه برابر است ($F=1/177, P>0.05$). نتایج آزمون خی دو بارتلت برای بررسی کرویت یا معنی داری رابطه بین متغیرها نشان داد که رابطه بین این مولفه‌ها معنی دار است ($\chi^2=51/877, df=14, P<0.01$). پس از بررسی پیش فرض‌های تحلیل کواریانس چندمتغیری، نتایج آزمون نشان داد که بین رشد اجتماعی دو گروه تفاوت معنی داری وجود دارد ($Wilks Lambda=0.406, F=5/559, P<0.01$). برای بررسی این که گروه آزمایش و کنترل در کدام یک از مولفه‌های رشد اجتماعی با یکدیگر تفاوت دارند در جدول ۲ نتایج تحلیل کواریانس تک متغیری گزارش شده است.

به منظور بررسی اثربخشی آموزش قصه های قرآنی بر رشد اجتماعی دانش آموزان، از آزمون تحلیل کواریانس چند متغیری استفاده شد. برای بررسی نرمال بودن توزیع نمرات از آزمون شاپیرو-ویلک استفاده شد که با توجه به عدم معنی داری مقادیر بدست آمده فرض نرمال بودن توزیع نمرات تایید شد. نتایج آزمون بررسی همگنی شیب رگرسیون پیش‌آزمون و پس‌آزمون نمرات در گروه آزمایش و کنترل، نشان داد که شیب رگرسیون در هر دو گروه برابر است ($F=1/825, P>0.05$). نتایج آزمون لوین برای بررسی همگنی واریانس متغیرهای وابسته در گروه‌ها نشان داد که واریانس مولفه احترام به دیگران ($F=0.925, P>0.05$)، رعایت مقررات ($F=3/102, P>0.05$)، انجام وظیفه ($F=0.358, P>0.05$)، فعالیت گروهی ($F=2/801, P>0.05$) و تحمل‌پذیری ($F=0.935, P>0.05$) در گروه‌ها برابر می‌باشد. نتایج آزمون باکس برای

جدول ۲. نتایج تحلیل کواریانس تک متغیری تفاوت گروه آزمایش و کنترل در مولفه‌های رشد اجتماعی

متغیر	منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	اندازه اثر
احترام به دیگران	بین گروهی	28.423	1	28.423	10.623	0.003	0.316
	خطا	61.536	23	2.675			
رعایت مقررات	بین گروهی	27.937	1	27.937	10.123	0.004	0.306
	خطا	63.474	23	2.760			
انجام وظیفه	بین گروهی	30.333	1	30.333	10.171	0.004	0.307
	خطا	68.595	23	2.982			
فعالیت گروهی	بین گروهی	24.381	1	24.381	13.344	0.001	0.367
	خطا	42.024	23	1.827			
تحمل‌پذیری	بین گروهی	15.491	1	15.491	6.187	0.021	0.212
	خطا	57.585	23	2.504			

با توجه به جدول ۲. آماره F برای مولفه احترام به دیگران ($F=10/623, P<0.01$)، رعایت مقررات ($F=10/171, P<0.01$)، انجام وظیفه ($F=10/123, P<0.01$)، فعالیت گروهی ($F=13/344, P<0.01$) و تحمل‌پذیری ($F=6/187, P<0.01$) معنی دار است. این یافته‌ها نشانگر آن هستند که بین رشد اجتماعی گروه‌های کنترل و آزمایش تفاوت معنی داری وجود دارد. با توجه به این یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که آموزش قصه های قرآنی موثر بوده و موجب افزایش رشد اجتماعی دانش آموزان شده است. همچنین اندازه اثر در جدول ۲ نشان می‌دهد که عضویت گروهی ۳۱/۶ درصد از تغییرات احترام به دیگران، ۳۰/۶ درصد از تغییرات رعایت مقررات، ۳۰/۷ درصد از تغییرات انجام وظیفه، ۳۶/۷ درصد از تغییرات فعالیت گروهی و ۲۱/۲ درصد از تغییرات تحمل‌پذیری را تبیین می‌کند.

به منظور بررسی اثربخشی آموزش قصه های قرآنی بر امید به زندگی دانش آموزان، از آزمون تحلیل کواریانس چند متغیری استفاده شد. برای بررسی نرمال بودن توزیع نمرات از آزمون شاپیرو-ویلک استفاده شد که با توجه به عدم معنی داری مقادیر بدست آمده فرض نرمال بودن توزیع نمرات تایید شد. نتایج آزمون بررسی همگنی شیب رگرسیون پیش‌آزمون و پس‌آزمون نمرات در گروه آزمایش و کنترل، نشان داد که شیب رگرسیون در هر دو گروه برابر است ($F=1/654, P>0.05$). نتایج آزمون لوین برای بررسی همگنی واریانس متغیرهای وابسته در گروه‌ها نشان داد که واریانس مولفه تفکر عاملی ($F=1/123, P>0.05$) و تفکر راهبردی ($F=2/023, P>0.05$) در گروه‌ها برابر می‌باشد. نتایج آزمون باکس برای بررسی برابری ماتریس کواریانس متغیرهای وابسته در بین گروه آزمایش و کنترل نیز نشان داد که ماتریس کواریانس متغیرهای وابسته در دو گروه برابر است ($F=0/172, P>0.05$).

دارد ($Wilks\ Lambda=0.516$, $F=11.715$, $p<0.01$). برای بررسی این که گروه آزمایش و کنترل در کدام یک از مولفه‌های امید به زندگی با یکدیگر تفاوت دارند در جدول ۳ نتایج تحلیل کواریانس تک متغیری گزارش شده است.

($Box\ M=0.559$). نتایج آزمون خی دو بارتلت برای بررسی کرویت یا معنی‌داری رابطه بین متغیرها نشان داد که رابطه بین این مولفه‌ها معنی‌دار است ($\chi^2=29.48$, $df=2$, $p<0.01$). پس از بررسی پیش فرض‌های تحلیل کواریانس چندمتغیری، نتایج آزمون نشان داد که بین امید به زندگی دو گروه تفاوت معنی‌داری وجود

جدول ۳. نتایج تحلیل کواریانس تک متغیری تفاوت گروه آزمایش و کنترل در مولفه‌های امید به زندگی

متغیر	منع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	اندازه اثر
تفکر عاملی	بین گروهی	45.401	1	45.401	11.541	0.002	0.307
	خطا	102.276	26	3.934			
تفکر راهبردی	بین گروهی	29.556	1	29.556	13.348	0.001	0.339
	خطا	57.571	26	2.214			

انسان را به سمت زندگی سالم خانوادگی سوق می‌دهد و منجر به زندگی سالم اجتماعی می‌شود. در گیر شدن با قصه‌گویی چارچوبی را برای مدل سالم‌تر انسجام فراهم می‌کند که در آن دیدگاه‌های افراد درباره روایت زندگی‌شان گسترده‌تر و سازگارتر می‌شود و افراد به‌طور انعطاف‌پذیرتری بر اساس جهت‌های انتخاب‌شده خود عمل می‌کنند (۱۸). به عبارتی قصه‌گویی به‌مثابه روی آوردی برای کمک به دانش‌آموزان است که خودشان را درک کنند و مشکلاتشان را مطرح کنند به همین دلیل قصه می‌تواند به ایجاد تغییراتی در نگرش آن‌ها نسبت به خود منجر شود. در فرایند قصه‌گویی، دانش‌آموزان با الگو قرار دادن شخصیت‌های قصه‌های قرآنی در مواجهه با مشکلات مشابه به مهارت‌هایی دست پیدا می‌کنند و با همانندسازی با یک شخصیت داستانی که با مشکل روبرو می‌شود راهبردهای مؤثر را یاد می‌گیرند (۱۹) و به رشد اجتماعی می‌رسند.

نتایج نشان داد بین امید به زندگی گروه‌های کنترل و آزمایش تفاوت معنی‌داری وجود دارد، لذا می‌توان نتیجه گرفت که آموزش قصه‌های قرآنی مؤثر بوده و موجب افزایش امید به زندگی دانش‌آموزان شده است. نتیجه به‌دست‌آمده با نتایج مطالعات مرتبط و نزدیک در این زمینه همسو است. به‌طور مثال پژوهش مسبوق و همکاران (۱۳۹۵) نشان داد که داستان‌های قرآنی با اصلاح باورهای شناختی، تغییر نگرش، ارائه راه‌حل‌های درست و معرفی انسان کامل موجب بهبود سلامت روان می‌شوند (۱۴). نتایج مطالعه‌ای دیگر نشان داد آموزش قصص قرآن باعث ایجاد تغییرات آماری معناداری در بهبود تاب‌آوری دختران نوجوانان گروه آزمایش شده است (۱۷). مطالعه جعفری زاده و حاجتی (۱۳۹۶) نشان داد قصه‌های قرآنی بر عزت‌نفس کودکان تأثیر معنی‌داری ندارد و فقط بر عزت‌نفس کودکان در بعد خانوادگی مؤثر است (۲۱). در تبیین نتیجه به‌دست‌آمده می‌توان گفت رامنش روانی، در زندگی پراضطراب امروز، آرزوی بشر قرن بیست و یکمی بوده و کمبود آن، درصد قابل‌ملاحظه‌ای از افراد جامعه را در مرحله یا مراحل از زندگی دچار چالش می‌نماید. روانشناسی نوین که نگاهی تجربی به انسان دارد به این موضوع پرداخته، اما

با توجه به جدول ۳. آماره F برای مولفه تفکر عاملی ($P<0.01$). این یافته‌ها نشانگر آن هستند که بین امید به زندگی گروه‌های کنترل و آزمایش تفاوت معنی‌داری وجود دارد. با توجه به این یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که آموزش قصه‌های قرآنی مؤثر بوده و موجب افزایش امید به زندگی دانش‌آموزان شده است. همچنین اندازه اثر در جدول ۳. نشان می‌دهد که عضویت گروهی ۳۰/۷ درصد از تغییرات تفکر عاملی و ۳۳/۹ درصد از تغییرات تفکر راهبردی را تبیین می‌کند.

نتیجه‌گیری

رشد اجتماعی و امید به زندگی نقش مهمی در سلامت روان دانش‌آموزان دارد، بنابراین مطالعه حاضر باهدف تعیین اثربخشی آموزش قصه‌های قرآنی بر رشد اجتماعی و امید به زندگی دانش‌آموزان انجام شد. نتایج نشان داد بین رشد اجتماعی گروه‌های کنترل و آزمایش تفاوت معنی‌داری وجود دارد. با توجه به این یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که آموزش قصه‌های قرآنی مؤثر بوده و موجب افزایش رشد اجتماعی دانش‌آموزان شده است. در زمینه یافته به‌دست‌آمده با نتایج مطالعات پیشین، پژوهشی به‌صورت مستقیم انجام نشده است، اما با نتایج مطالعات مشابه در این زمینه همسو است به‌عنوان مثال مطالعه نخعی و همکاران (۱۴۰۱) نشان داد آموزش قصص قرآن باعث ایجاد تغییرات آماری معناداری در بهبود مهارت ارتباطی دختران نوجوانان گروه آزمایش شده است (۱۷). نتایج مطالعه‌ای دیگر نشان داد آموزش قصه‌های قرآنی برافزایش سازگاری و بهبود مشکلات رفتاری دانش‌آموزان مؤثر بوده است (۱۸). پژوهش درستی و زارعی (۱۳۹۶) نشان داد قصه‌گویی قصص قرآنی بر سازش یافتگی کودکان پیش‌دستانی تأثیر مثبت داشت (۱۹). در تبیین یافته فوق می‌توان گفت قرآن راهنمایی و آگاهی شناختی برای امنیت روانی انسان است و صراحتاً بر حفظ سلامت روانی و سلامت جسمانی افراد تأکید می‌کند و درنهایت

از محدودیت‌های پژوهش حاضر، پیشینه پژوهشی نسبتاً کم آن بود که مقایسه با سایر کشورها را تا حدودی دشوار می‌کند، همچنین عدم برگزاری دوره پیگیری و نمونه پژوهش، تعمیم نتایج به دانش آموزان پسر را محدود می‌کرد. لذا پیشنهاد می‌شود جهت تعمیم پذیری نتایج به انجام مطالعه در گروه پسران و سایر مقاطع تحصیلی همراه با دوره‌های پیگیری بلندمدت برگزار شود. با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاد می‌شود برای بهبود سلامت دانش آموزان در فرایند آموزش و پرورش از قصه‌های قرآنی نیز استفاده شود برای این منظور پیشنهاد می‌شود در مدارس از روان‌شناسان مجرب برای شناسایی و مورد هدف قرار دادن این دانش آموزان استفاده شود.

عوامل و موانع آرامش روانی در قرآن به معنای حقیقی آن بسیار موشکافانه‌تر و جامع‌تر لحاظ گردیده است. داستان زندگی پر نشیب و فراز پیامبران و اولیای الهی، سرشار از لحظات سخت و استرس آفرین بوده و در موقعیت‌های مختلف و پیچیده‌ای قرار داشتند و کنترل اضطراب و حفظ آرامش ایشان، می‌تواند الگویی برای بشر امروز باشد. و می‌توان رفتار آنان را در آیات و در حیطه‌های سه گانه شناختی، عاطفی و رفتاری تعریف و تبیین نمود (۲۵). لذا به نظر می‌رسد ارائه آموزش در قالب قصه و داستان با ایجاد جذابیت و انگیزه بیشتر و همچنین ملموس کردن اطلاعات و مفاهیم و مهارت‌ها به یادگیری عمیق‌تر و بهتر و در نتیجه امید به زندگی بیشتر در دانش آموزان منجر می‌شود.

References

1. Pourshakouri Sharemi F, Movahedi A, Abedi A. The Effect of Traditional and Modern Childish Plays on the Social Development of Elementary 1st Grade Female Students. *Journal of Sports and Motor Development and Learning*. 2011;3(1):147-64.
2. Gimenez G, Martín-Oro Á, Sanaú J. The effect of districts' social development on student performance. *Studies in Educational Evaluation*. 2018;58:80–96.
3. Paasche TF. The softer side of security': The role of social development in Cape Town's policing network. *Geoforum*. 2013;45:259–65.
4. Tierney J, Green E. *Teaching social skills to youth*: Boys Town Press; 2016.
5. Paknahad Z, Ebrahimi M. The relationship between social development and social support with students' resilience. *Quarterly Social Psychology Research*. 2017;7(27): 49-66.
6. Zellweger TM, Chrisman JJ, Chua JH, Steier LP. *Social structures, social relationships, and family firms*. Sage Publications Sage CA: Los Angeles, CA; 2019. p. 207-23.
7. Bailey TC, Snyder CR. Satisfaction with life and hope: A look at age and marital status. *The Psychological Record*. 2007;57:233-40.
8. Gruppen EG, Connelly MA, Sluiter WJ, Bakker SJ, Dullaart RP. Higher plasma GlycA, a novel pro-inflammatory glycoprotein biomarker, is associated with reduced life expectancy: The PREVEND study. *Clinica Chimica Acta*. 2019;488:7-12.
9. Chisumpa VH, Odimegwu CO. Decomposition of age-and cause-specific adult mortality contributions to the gender gap in life expectancy from census and survey data in Zambia. *SSM-population health*. 2018;5:218-26.
10. Mahmoudi Hamidi S, Bagheri N. Predict Psychological Symptoms in Multiple Sclerosis Patients based on Hope and Self-actualization. *Journal of Nursing Education*. 2019;7(2):32-8.
11. Beyranvand Z, Ghadampour E, Sadeghi M, Hassani jalilian M-r. The effectiveness of group training based on hope Snyder's theory on the meaning in life and psychological well-being of female students in identity crisis. *Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ)*. 2022;11(5):33-44.
12. Teepe R, Molenaar I, Verhoeven L. Technology-enhanced storytelling stimulating parent-child interaction and preschool children's vocabulary knowledge. *Journal of Computer Assisted Learning*. 2017;33(2):123-36.
13. Soleymannejad A, Sudi H. An inquiry into the effects of referring to Quranic stories for training social skills on children. *Psychology and Religion*. 2014;7(2):97-81.
14. Masboogh SM, Fathi Mozafari R, Alizadeh G. The Effect of Qur'anic Stories on Mental Health (Stories of Sura Al-Kahf as case study). *Researches of Quran and Hadith Sciences*. 2016;13(2):185-208.

15. Yarigholi B, Khani Khosroushahi M. An Investigation of the Effectiveness of Teaching the Qur'anic Stories on Students' Moral Development. *Scientific Journal of Islamic Education*. 2020;28(48):147-70.
16. Tahir M, Zubairi SU. Exploring Quranic stance on mental health: an analytical review. *University of Wah Journal of Social Sciences*. 2019;2(2):46-71.
17. Nakhaei S, Ghadersarani R, Roozrokh Z, Mir A. The effect of reading Quranic stories on communication skills and religious identity and resilience of female students of first secondary school in Zabul city. *journal of Psychology new Ideas*. 2022;13(17):1-13.
18. Roshani A, Sepahvand T, Bagheri M. The Effectiveness of Stories in the Quran in Adjustment and Behavioral Problems in Primary School Students. *Religion and Health*. 2023;10(2):11-20.
19. Dorosty R, Zarei HA. Effects of Quran Folktale on Adjustment of Preschool Children. *Quarterly Journal of Child Mental Health*. 2017;4(1):56-66.
20. Ramezani K, Fazeliyan Moghadam N. The effects of the Koranic stories on the social adjustment and psychological well-being in students. *Journal of Social Psychology*. 2016;4(41):49-60.
21. Jafarizadeh F, Hojati H. The Effect of Qur'anic Stories on Preschoolers' Self-esteem During 2015-2016. *Iranian Journal of Nursing Research*. 2017;12(3):1-6.
22. Keramati M. The effect of cooperative learning on the development of social skills and academic achievement in mathematics. *Psychology & Educational science*. 2007;37(1):39-55.
23. Snyder CR, Harris C, Anderson JR, Holleran SA, Irving LM, Sigmon ST, et al. The will and the ways: development and validation of an individual-differences measure of hope. *Journal of personality and social psychology*. 1991;60(4):570.
24. Kermani Z, Karim Khodapanahi MK, Heydari M. Psychometric properties of the Snyder Hope Scale. *Journal of Applied Psychology*. 2012;5(4):7-23.
25. Taghipoor M, Mirani A. Keep calm and manage anxiety in Quranic stories. *Quran and Medicine*. 2020;5(2):88-98.